

Проблемні питання громад у сфері соціального захисту, пропозиції АМУ щодо їх вирішення та позиція Міністерства у справах ветеранів України

I. Щодо забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.

1. Пропозиція: виділення з Державного бюджету України достатніх коштів для фінансування до кінця поточного року грошової компенсації у повному обсязі.

З метою збільшення фінансування за бюджетними програмами, згідно яких передбачена виплата грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для осіб з інвалідністю, які брали участь у бойових діях на території інших держав, безпосередню участь в антитерористичній операції та операції Об'єднаних сил, членів сімей загиблих з їх числа, а також внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, Мінветеранів було подано до Мінфіну бюджетний запит на 2021-2023 роки (лист від 20.08.2020 № 7053/02/14.1-20), з проханням, зокрема, виділити у 2021 році кошти за бюджетними програмами:

КПКВК 1511040- 445 103,3 тис.грн.

КПКВК 1511050 - 1 165 830,9 тис.грн.

КПКВК 1511060 - 337 994,2 тис.грн.

Проте, у Законі України “Про Державний бюджет України на 2021 рік” визначені видатки в наступних обсягах:

КПКВК 1511040 - 305 145,3 тис.грн.

КПКВК 1511050 - 245 448 тис.грн.

КПКВК 1511060-50 000 тис.грн.

Крім того, з метою збільшення фінансування за зазначеними бюджетними програмами Мінветеранів:

- надіслано лист до Мінфіну (від 19.02.2021 № 1771/01/14.2-21) з проханням при опрацюванні змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2021 рік” передбачити кошти в обсягах, визначеному у бюджетному запиті Мінветеранів на 2021-2023 роки, та лист до Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (від 15.03.2021 № 2548/05/09.2-21) - врахувати пропозицію щодо додаткового виділення фінансування за бюджетною програмою КПКВК 1511050;
- подано пропозиції до Бюджетної декларації на 2022-2024 роки, відповідно до яких пропонується передбачити у державному бюджеті на 2022 рік видатки за бюджетною програмою КПКВК 1511050 в сумі майже 1,228 млрд, грн (лист Мінветеранів від 16.04.2021 № 3863/01/14-21);
- надіслано звернення до Прем'єр-міністра України Д. Шмигала з проханням розглянути можливість збільшення у 2021 році видатків за бюджетними програмами КПКВК 1511040 - до 445,1 млн. грн. (додаткові видатки в обсязі 140,0 млн. грн.), КПКВК 1511050 - до 530,6 млн. грн. (додаткові профінансувати видатки в обсязі 282,0 млн. грн.);
- надіслано звернення до Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів з пропозицією розглянути можливість опрацювати питання щодо збільшення бюджетних призначень у 2021 році шляхом внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2021 рік” та передбачити у проекті Закону “Про Державний бюджет України на 2022 рік” видатки у розмірах, поданих у пропозиціях Мінветеранів до Бюджетної декларації (лист від 02.07.2021 № 6765/01/09.2-21).

Також питання збільшення фінансування за програмою КПКВК 1511050 розглядалося на нараді під головуванням Прем'єр-міністра України та участю Міністра фінансів та Міністра у справах ветеранів, яка відбулася 23.07.2021. За результатами наради Прем'єр-міністр України доручив Мінфіну та Мінветеранів підготувати за підсумками 9 місяців 2021 р. зміни до Державного бюджету України на 2021 рік у частині збільшення на 282 млн. грн бюджетних призначень за програмою КПКВК 1511050.

2. Щодо пропозиції: поширити дію постанови Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 280 “Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України” (далі - постанова № 280) на учасників бойових дій з числа внутрішньо переміщених осіб, яким статус учасника бойових дій надано відповідно до пункту 21 частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”.

З метою реалізації запропонованої пропозиції, Мінветеранів, як перший етап, ініційовано внесення змін до законодавства з метою спрощення адміністративної процедури взяття на квартирний облік учасників бойових дій з числа внутрішньо переміщених осіб, які у складі добровольчих формувань брали безпосередню участь в АТО/ООС. Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.2021 № 492 вказані зміни внесені до Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР, затверджених постановою Ради Міністрів УРСР і Укрпрофради від 11.12.1984 № 470.

Відповідно до статті 23 Бюджетного кодексу України, будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення, якщо інше не передбачено законом про Державний бюджет України. Бюджетні призначення встановлюються законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) у порядку, визначеному цим Кодексом.

З огляду на викладене, керуючись чинним законодавством та з урахуванням резолюції Прем'єр-міністра України Д. Шмигала до постанови Верховної Ради України від 15.07.21 № 1652-ІХ “Про Бюджетну декларацію на 2022-2024 роки”, наступним етапом Мінветеранів подання пропозиції до проекту Закону України “Про Державний бюджет України на 2022 рік” в частині зміни назви бюджетної програми КПКВК 1511050.

Після внесення змін до назви бюджетної програми КПКВК 1511050, Мінветеранів передбачено внесення змін до постанови № 280 щодо поширення її норм на учасників бойових дій з числа внутрішньо переміщених осіб, які у складі добровольчих формувань брали безпосередню участь в АТО/ООС.

3. Щодо пропозиції: внесення змін до п. 3 Порядку постанови № 280 стосовно позачергової виплати грошової компенсації особам з інвалідністю з числа внутрішньо переміщеним особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України з метою приведення у відповідність до статей 12 і 13 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (далі - Закон).

Основні засади реалізації громадянами конституційного права на житло визначені у Житловому кодексі Української РСР (далі - Кодекс). Статтею 46 Кодексу визначено, що поза чергою жила приміщення надається особам з інвалідністю внаслідок Другої світової війни і прирівняним до них у встановленому порядку особам протягом двох років з дати прийняття рішення про включення їх до списку на позачергове одержання жилого приміщення.

Відповідно до статей 13 і 14 Закону, особам з інвалідністю внаслідок війни, які потребують поліпшення житлових умов, передбачено право на позачергове (для осіб з інвалідністю внаслідок війни) та першочергове (для учасників бойових дій) забезпечення жилою площею.

Таким чином, положеннями Закону для учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни визначено право на першочергове/позачергове забезпечення жилою площею, а не виплати грошової компенсації.

В той же час, статтею 48¹ Кодексу передбачено, що порядок та розмір надання громадянам грошової компенсації за належні їм для отримання жилі приміщення визначаються Кабінетом Міністрів України.

Так, пунктом 3 Порядку виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, затвердженого постановою № 280 (далі - Порядок виплати № 280), передбачено, що грошова компенсація внутрішньо переміщеним особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, виплачується в порядку черговості взяття на квартирний облік, тобто, незалежно від наявності у одержувача грошової компенсації інвалідності та права на позачергове отримання жилого приміщення.

Інформуємо, що при Мінветеранів створена робоча група з питань опрацювання проблематики внутрішньо переміщених осіб з числа учасників антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил (далі - Робоча група), до складу якої, зокрема, входять представники громадськості з числа внутрішньо переміщених осіб, яким призначена грошова компенсація відповідно до постанови № 280.

З метою врахування позиції безпосередньо одержувачів грошової компенсації, на засіданні Робочої групи, яке відбулося 30 січня 2020 року, було порушене питання щодо внесення змін до постанови № 280 в частині встановлення права на позачергове отримання грошової компенсації для осіб з інвалідністю внаслідок війни III групи. Зазначена ініціатива не отримала підтримки переважної більшості членів Робочої групи. На засіданнях Робочої групи, які відбулися в лютому 2021 року, зазначене питання не порушувалося.

4. Щодо пропозиції: внести зміни до Порядків виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення окремим категоріям осіб, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719, від 18.04.2018 № 280, від 28.03.2018 № 214 та від 20.02.2019 № 206, вилучивши пункти, якими визначено право використання грошової компенсації на придбання житла шляхом інвестування в об'єкти незавершеного будівництва відповідно до Законів України “Про інвестиційну діяльність” та “Про кооперацію”.

27.07.2021 проведено узгоджувальну нараду між керівництвом Мінрегіону та Мінветеранів, за результатами якої взято до уваги одну із рекомендацій, визначених у рішенні Рахункової палати від 10.11.2020 № 30-2 “Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб”, в частині виключення норми щодо використання грошової компенсації шляхом інвестування в об'єкти житлового будівництва відповідно до Законів України “Про інвестиційну діяльність” та “Про кооперацію”.

З огляду на викладене, в поданих для розгляду на засідання Уряду доопрацьованих проектах постанов “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. № 719”, “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 р. № 280”, “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 214” та “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 206”, враховано вищезазначену пропозицію.

Наразі інформуємо, що 21 липня та 11 серпня п.р. Урядом України прийняті зміни до постанов № 214, № 719, № 280, № 206.

5. Щодо пропозиції: внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719 (далі - постанова № 719) в частині зміни черговості виплати грошової компенсації, а саме - в порядку черговості включення до списку громадян, як користуються правом позачергового одержання жилих приміщень, які потребують поліпшення житлових умов, тобто, за датою перебування на квартирному обліку, як особи з інвалідністю внаслідок війни.

У проекті постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. №719” (далі - проект № 719) передбачено врахування цієї пропозиції. Зокрема, пропонується визначити, що Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей визначають механізм надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для осіб з інвалідністю I - II групи, визначених пунктами 11-14 частини другої статті 7 Закону, та які потребують поліпшення житлових умов і включені до списків осіб, які користуються правом позачергового (першочергового) одержання жилих приміщень, за місцем проживання відповідно до законодавства за категоріями, встановленими цим пунктом.

Таким чином, у проекті №719 враховано пропозицію, висловлену Асоціацією міст України.

6. Щодо пропозиції: включити до переліку документів, які подає заявник для призначення грошової компенсації, всіх документів, що підтверджують статус членів сім'ї заявника, які можуть бути включені у розмір грошової компенсації, зокрема, документів, що підтверджують інформацію про навчання повнолітніх дітей заявника тощо.

Зазначену пропозицію взято до уваги при подальшому удосконаленні положень постанов № 719 та № 280.

7. Щодо пропозиції: внести зміни до підпункту 6 пункту 14 Порядку виплати постанови № 280, в частині зміни часового періоду відчуження заявником нерухомого майна (погіршення житлових умов) (зокрема, пропонується замінити слова “нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті подання заяви про призначення грошової компенсації” словами “нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті призначення грошової компенсації”).

Врахування зазначеної пропозиції не вирішить вищезазначене питання, оскільки заявник може відчужити нерухоме майно і після призначення йому грошової компенсації.

Водночас Мінветеранів повідомляє, що постановою Кабінету Міністрів України від 11.08.2021 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 р. № 280” пропонується при розрахунку розміру грошової компенсації враховувати жилу площу, яка перебуває у власності внутрішньо переміщеної особи (членів її сім'ї, які включені в розрахунок грошової компенсації). Таким чином, при призначенні грошової компенсації враховується житлова площа, наявна у заявника.

8. Щодо пропозиції: визначити у постанові № 280 механізм виплати грошової компенсації особам, які змінили місце проживання.

З метою розв'язання порушеної проблеми, у проекті постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 р. №280”, який схвалений на засіданні Уряду 11.08.2021 передбачені наступні зміни:

- у випадку, якщо внутрішньо переміщена особа, якій грошова компенсація призначена та не виплачена, переїхала на постійне місце проживання до іншого населеного пункту і її знято з квартирної обліку, грошова компенсація призначається за новим місцем проживання на умовах і за нормами, встановленими Порядком виплати № 280;
- у разі переїзду внутрішньо переміщеної особи, якій грошова компенсація призначена та не виплачена, з одного району міста до іншого, коли зберігається попередній час перебування на квартирному обліку, грошова компенсація призначається за новим місцем проживання, з урахуванням норм Порядку виплати № 280, із збереженням черговості виплати грошової компенсації.

У вищезазначених випадках, виплата грошової компенсації за попереднім місцем проживання внутрішньо переміщеної особи припиняється.

9. Щодо пропозиції: внести зміни до постанови № 280 в частині визначення механізму призначення та виплати грошової компенсації одержувачам грошової компенсації особам, які на момент/після призначення грошової компенсації уклади договір фінансового лізингу житла, а також щодо можливості погашення за рахунок зазначеної грошової компенсації несплачених лізингових платежів в повному обсязі.

Зазначене питання потребує вивчення і ретельного опрацювання та взято Мінветеранів до уваги при подальшому вдосконаленні постанови № 280.

Разом з тим інформуємо, що відповідно до пункту 14 Порядку виплати № 280, визначено, що комісія, яка утворюється для розгляду заяв про призначення грошової компенсації (далі - комісія), відмовляє внутрішньо переміщеній особі, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, у призначенні грошової компенсації, зокрема, у разі наявності у цієї особи та членів її сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, майнових прав на нерухомість, будівництво якої не завершено, чи правом власності на нерухоме майно, в тому числі на житлове приміщення, що відповідає нормі жилої площі, визначеної статтею 47 Житлового кодексу Української РСР або таке нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті подання заяви про призначення грошової компенсації.

Пунктом 14 постанови № 1201 Порядку забезпечення Державною іпотечною установою поліцейських та осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту житлом на умовах фінансового лізингу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1201 (далі - Порядок забезпечення) визначено, що Державна іпотечна установа на підставі отриманих від органу забезпечення житлом документів укладає з відповідним заявником договір фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу лізингодавець передає належне йому на праві власності житло у платне користування та володіння лізингоодержувачу. Обов'язковою умовою договору фінансового лізингу є перехід права власності на житло від лізингодавця до лізингоодержувача за умови повного виконання лізингоодержувачем зобов'язань за цим договором та на визначених у договорі умовах. Строк дії таких договорів не повинен бути менше ніж п'ять років та не може перевищувати 20 років. Отже, відповідно до Порядку забезпечення, житло, яке передається заявникам, не є їх власністю до виплати лізингових платежів в повному обсязі.

Таким чином, на даний час у комісії відсутні підстави для відмови у призначенні грошової компенсації заявникам, якими укладено договір фінансового лізингу житла.

Водночас повідомляємо, що змінами до постанови № 280, які схвалені 11.08.2021 на засіданні Уряду, пропонується наступне:

- врахування при призначенні грошової компенсації жилої площі, яка перебуває у власності заявника (членів його сім'ї, які включені в розрахунок);
- визначення підстав для відмови заявникам у виплаті вже призначеної грошової компенсації (придбання житла чи укладання інвестиційного договору на придбання житла; зняття заявника з квартирної обліку тощо);
- розширення повноважень комісій в частині здійснення перегляду рішення про призначення компенсації за нововиявленими обставинами (у разі змін у майновому стані заявників, зняття з квартирної обліку тощо)

10. Щодо пропозиції: внести зміни до підпункту 9 пункту 15 Порядку виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення деяким категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей, затвердженого постановою № 719 (далі - Порядок виплати № 719), в частині зміни часового періоду відчуження заявником нерухомого майна (погіршення житлових умов),

як однієї із підстав відмови у призначенні грошової компенсації (зокрема, пропонується замінити слова “нерухоме майно було відчужено протягом п’яти років, що передують даті подання заяви про призначення грошової компенсації” словами “нерухоме майно було відчужено протягом останніх п’яти років, що передують даті призначення грошової компенсації”).

Слід зазначити, що відповідно до норм пунктів 10-12 Порядку виплати № 719, від дати подачі заявником заяви до органу соціального захисту населення про призначення грошової компенсації до дати розгляду комісією подання про призначення грошової компенсації визначений строк відповідних процедур не більше 25 днів.

До того ж, врахування пропозиції в частині зміни часового періоду відчуження заявником нерухомого майна не вирішить це проблемне питання, оскільки заявник може відчужити нерухоме майно і після призначення йому грошової компенсації.

Стосовно інших порушених питань повідомляємо наступне.

З приводу оформлення права власності на нерухоме майно, якщо в період з дня виплати грошової компенсації до оформлення права власності на нерухоме майно у заявника змінився склад сім’ї.

Зазначене питання потребує додаткового опрацювання, зокрема, можливо, в частині повернення коштів у разі розірвання шлюбу заявником та відмови у оформленні права власності на житло на одного з колишнього подружжя, на якого призначено грошову компенсацію.

Разом з тим Мінветеранів інформує про наступне.

Порядком виплати № 719 та Порядком виплати № 280 передбачено, що після виплати заявнику/внутрішньо переміщеній особі, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України грошової компенсації (перерахунку коштів на спеціальний рахунок заявника/внутрішньо переміщеної особи, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України) орган соціального захисту населення вносить інформацію про таку виплату до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги/Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, а також інформує відповідні органи (у тому числі на території інших населених пунктів) про необхідність зняття з квартирної обліку заявника/внутрішньо переміщеної особи, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України та членів сім’ї, яких включено у розрахунок грошової компенсації.

Для отримання згоди на перерахування коштів грошової компенсації із спеціального рахунка як оплату за договором заявник/внутрішньо переміщеній особі, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України грошової компенсації, подає органу соціального захисту населення один примірник договору, в якому повинно бути зазначено про те, що житло набувається у власність заявника/внутрішньо переміщеної особи, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України та членів його сім’ї, на яких розраховано грошову компенсацію.

Право власності на нерухоме майно оформляється на заявника та членів його сім’ї, на яких було розраховано грошову компенсацію.

При цьому зазначаємо, що вищезазначеними Порядками передбачено, що у разі змін у складі сім’ї заявник/внутрішньо переміщена особа, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і якій призначено грошову компенсацію, зобов’язана протягом 30 календарних днів поінформувати у письмовому вигляді орган соціального захисту населення про такі зміни (народження або смерть члена сім’ї, одруження/розірвання шлюбу, включення до складу сім’ї нових членів сім’ї тощо) та подати копії відповідних підтвердних документів. У такому разі, розмір грошової компенсації підлягає перерахунку комісією, якщо на день подання заяви та документів грошова компенсація не виплачена чи виплачена не в повному обсязі.

Таким чином, положеннями постанови № 719 та постанови № 280 врегульовано питання, що до моменту виплати грошової компенсації отримувач грошової компенсації може вирішити питання, пов'язані із зміною у складі його родини, і зокрема, розірванням шлюбу.

З приводу джерел отримання органами соціального захисту інформації про майнові права на незакінчене будівництвом житло.

У проектах постанов № 719 та № 280 передбачено, що інформацію про наявність/відсутність у заявника та членів сім'ї, на яких розраховується грошова компенсація, майнових прав на незакінчене будівництвом житло та про те, що заявнику не надавалося житло раніше і не виплачувалася грошова компенсація за рахунок бюджетних коштів як члену сім'ї особи, яка загинула (пропала безвісти), померла, або як особі з інвалідністю, заявник зазначає в заяві.

Також в зазначених проектах визначено, що підставами для відмови у виплаті вже призначеної грошової компенсації є, зокрема, придбання заявником та/або членами сім'ї, на яких розраховано грошову компенсацію, житлового приміщення на підконтрольній Україні території, що відповідає нормі жилої площі, визначеної статтею 47 Житлового кодексу Української РСР (на кожного члена сім'ї), укладення інвестиційного договору відповідно до Закону України "Про інвестиційну діяльність" або договору купівлі-продажу майнових прав, або договору про пайову участь після призначення грошової компенсації.

З приводу перерахунку розміру грошової компенсації за належні для отримання жили приміщення, у разі встановлення інвалідності отримувачу грошової компенсації або членам його сім'ї % на яких розраховується грошова компенсація.

У чинній редакції постанов № 719 та № 280 визначено, що у разі змін у складі сім'ї заявник/внутрішньо переміщена особа, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і якій призначено грошову компенсацію, зобов'язана протягом 30 календарних днів поінформувати у письмовому вигляді орган соціального захисту населення про такі зміни (народження або смерть члена сім'ї, одруження/розірвання шлюбу, включення до складу сім'ї нових членів сім'ї тощо) та подати копії відповідних підтвердних документів. У такому разі розмір грошової компенсації підлягає перерахунку комісією, якщо на день подання заяви та документів грошова компенсація не виплачена чи виплачена не в повному обсязі.

Також зазначаємо, що змінами до постанов № 719 та № 280 внесені зміни до Порядків виплат, в частині надання повноважень комісіям щодо перегляду рішень про призначення грошової компенсації за нововиявленими обставинами.

З приводу правомірності виплати грошової компенсації отримувачам, які втратили статус чи за результатами медичного перегляду яким повторно не встановлено групу інвалідності.

Змінами до постанов № 719 та № 280 передбачено, що підставами для відмови у виплаті грошової компенсації є, зокрема, втрата заявником статусу члена сім'ї загиблого або особи з інвалідністю внаслідок війни; втрата внутрішньо переміщеною особою статусу учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни; скасування дії довідки про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб після призначення грошової компенсації.

Таким чином, порушене питання врегульовано у змінах до постанов № 719 та № 280, які схвалені на засіданні Уряду 11.08.2021.

II. Щодо виплати разової грошової допомоги до 5 травня.

Мінветеранів разом із Мінфіном, Мінсоцполітики та Мін'юстом неодноразово розглядалися порушені питання виплати разової грошової допомоги до 5 травня (далі - грошова допомога) та фінансового забезпечення виконання судових рішень про перерахунок грошової допомоги, прийнятих на користь ветеранів війни з урахуванням Рішення Конституційного Суду України

від 27.02.2020 № 3-р/2020 і рішення Верховного Суду від 29.09.2020 № Пз/9901/14/20 (справа № 440/2722/20) і пропонувалися шляхи їх розв'язання з огляду на нижчевикладене.

Рішенням Конституційного Суду України Кабінет Міністрів України позбавлено повноважень визначати розміри грошової допомоги для ветеранів війни та фактично повернуто їх до раніше встановлених розмірів (від трьох до десяти мінімальних пенсій за віком).

Бюджетним кодексом України (далі - Кодекс) встановлено, що будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету можна проводити лише за наявності відповідного бюджетного призначення.

Згідно з частиною сьомою статті 22 Кодексу головний розпорядник бюджетних коштів, зокрема, здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень.

Мінсоцполітики інформувало, що видатки на виплату ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань грошової допомоги, передбаченої Законом України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" від 22.10.1993 № 3551-ХІІ (далі - Закон № 3551) і Законом України "Про жертви нацистських переслідувань" від 23.03.2000 № 1584-ІІІ (далі - Закон № 1584), проводяться в межах коштів, передбачених законами про Державний бюджет України на відповідні роки за бюджетною програмою КПКВК 2501150 "Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та соціальна допомога особам, які мають особливі та особливі Трудові заслуги перед Батьківщиною.

Бюджетні призначення за КПКВК 2501150, які затверджувались законами про Державний бюджет України, були недостатніми для проведення виплат у розмірах, визначених Законом № 3551 та Законом № 1584.

Зокрема, у 2020 році обсяг видатків за КПКВК 2501150 становив 1 397,8 млн гривень.

Виплату грошової допомоги було проведено в розмірах, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 19.02.2020 № 112 "Деякі питання виплати у 2020 році разової грошової допомоги, передбаченої Законами України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" і "Про жертви нацистських переслідувань", які розраховано в межах обсягу бюджетних призначень, передбачених у Державному бюджеті України на цю мету.

Законом України "Про Державний бюджет України на 2021 рік" Мінсоцполітики за КПКВК 2501150 передбачено видатки в сумі 1 382,5 млн гривень.

Постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2021 № 325 "Деякі питання виплати разової грошової допомоги, передбаченої Законами України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" і "Про жертви нацистських переслідувань" визначено розміри грошової допомоги у 2021 році.

Затверджений обсяг бюджетних призначень за КПКВК 2501150 на виплату грошової допомоги у 2021 році дає змогу виплатити її в розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України виходячи з наявних фінансових ресурсів державного бюджету.

На сьогодні у Верховній Раді України зареєстровано розроблений Мінветеранів та схвалений Урядом проект Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення розміру щорічної разової грошової допомоги до 5 травня" (реєстр. № 5832 від 29.07.2021), яким пропонується встановити збалансовані щодо показників бюджету розміри грошової допомоги.

При цьому варто враховувати, що відповідно до статті 75 Конституції України єдиним органом законодавчої влади в Україні є Верховна Рада України.

Щодо фінансового забезпечення виконання судових рішень про перерахунок та виплату грошової допомоги, прийнятих на користь ветеранів війни, повідомляємо, що рішення суду про зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за якими є державний орган, державне підприємство, юридична особа, виконуються в порядку, встановленому Законом України "Про виконавче провадження", з урахуванням норм Закону України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень".

Також зазначаємо, що на забезпечення виконання відповідних судових рішень щодо виплати грошової допомоги Законом України "Про Державний бюджет України на 2021 рік" (зі змінами, внесеними Законом України від 29.04.2021 142 1434-ІХ "Про внесення змін до Закону

України “Про Державний бюджет України на 2021 рік”) Мінсоцполітики передбачено 100,0 млн грн за бюджетною програмою КПКВК 2501290 “Забезпечення виконання рішень суду” (далі - КПКВК 2501290).

За інформацією Мінсоцполітики, проєкт постанови Кабінету Міністрів України щодо порядку використання коштів за КПКВК 2501290 надіслано на погодження до центральних органів виконавчої влади.

Щодо звільнення від сплати судового збору Мін'юстом поінформовано, що згідно з положеннями Закону України “Про судовий збір” (далі - Закон) пільги зі сплати судового збору встановлені лише для фізичних осіб (в більшості випадків для соціально незахищених верств населення) та органів місцевого самоврядування за подання заяви про визнання спадщини відумерлою.

Відповідно до статті 9 Закону судовий збір сплачується за місцем розгляду справи та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України.

Кошти судового збору спрямовуються на забезпечення здійснення судочинства та функціонування органів судової влади, а також на забезпечення архітектурної доступності приміщень судів, доступності інформації, що розміщується в суді, для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Статтею 130 Конституції України встановлено, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів.

Згідно зі статтею 48 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” незалежність судді забезпечується, зокрема, окремим порядком фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів, установленим законом, і належним матеріальним та соціальним забезпеченням судді.

Судовий збір має покривати потреби у фінансовому забезпеченні органів судової влади. Достатнє надходження коштів судового збору є необхідною умовою для забезпечення належного функціонування судів та здійснення правосуддя.

Разом з тим на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Третяковою Г. М. внесено проєкт Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судовий збір” щодо забезпечення стабільного виконання законодавства про верифікацію державних виплат” (реєстр. № 3551 від 28.05.2020), яким пропонується звільнити від сплати судового збору під час розгляду справ у всіх судових інстанціях, зокрема, структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, на які покладено завдання щодо розв’язання питань соціального захисту населення.